Stänk och flikar. Dikter (tredje samlingen) af Gustaf Fröding

Bokutgåva

Albert Bonniers förlag, Stockholm 1896.

Stänk och flikar.

Frågas: »hvarför blanda högt och lågt så där, mot det helas anda olikarten skär?» — svarar jag så här:

»När i hufvudstaden just ett regn har slutat, medan vaktparaden under dån af trummor nalkas slottsfasaden, ser jag alla slagens folk i trängsel trång, torgens gamla gummor, som på fisken prutat förmiddagen lång, processionens trista tåg med lik i kista, barn i skratt och språng, ynglingar som nicka hemligt åt en flicka, sneglande åt lagens vakt med gömd battong, prinsarna och kungen tätt vid tiggarungen och två män, som dricka i en trappnedgång, men ur Mälarvågen stiger Irisbågen högt mot högt som spång.

Kunde ögat skåda bilden af det hela, kunde örat höra strängarna, som spela hufvudmelodin, kunde sedan båda konstfullt sammanföra allt i symfonin,

Visste då vårt öga, visste då vårt öra, att det högsta höga och det lägsta låga, våra tankar våga dröjande beröra, såsom toner höra med i harmonin.

Men de skilda ljudens enhetsklang är gudens, icke människans, formernas och skrudens sammansyn är hans.

När min blick vill famna formens, dräktens, färgens allt af blott en timmes lif vid Mälarns vik, ser den skymt och stycke, ser den glimt och flik.

Vill mitt öra samna allt i enhet, hör det tonstänk lika bergens ekon af musik, intet mer, hvad gör det, blott en själ förnimmes, blott af lif ett tycke är i stänk och flik.

BOHEMISKA VERS.

Nyköpings gästabud.

Jag håller fest, med mina vers som gäster, det dricks otroligt och det skryts förfärligt likt fulla riddare och mätta präster, men deras glada rus är icke ärligt.

Och hofmansversar stiga fram och buga, hur välskt och sirligt är ej allting skrifvet, jag tror dem icke, dessa rim, de ljuga, de bringa sist mitt samvete om lifvet. De tala lättsinnt ord, det är att dölja att uppror mot mig själf i skymning tassar, med kappans lätta sidenveck de hölja ett tvifvels dolk, att bruka när det passar.

Jag grips af skam för detta falska gyckel, för mina ark i ett af skåpets gömmen jag vrider om i bittert hån min nyckel och rider ut och slänger den i strömmen.

Ty mina dagars ro, min sömn om natten, ha de förödt med all den Håtunleken, den glada leken med de lömska spratten, den glatta minen och de dolda sveken.

Men Bjellboätten är dock Bjellboätten och ingen boskap förd till slakt från betet, så får väl nåden då gå före rätten, för agnars ondhet bränner ingen hvetet.

Jag öppnar bommarna på nytt, jag banar mig vägen fram till deras fängselkammar och medan dunkelt framtidsondt jag anar, jag står i dörr'n i vankelmod och stammar:

»Så gån härut, I hertigar af meter och riddare af rim, jag löser bandet, och riden ut att göra mig förtreter och föra ofog öfver hela landet!»

Flickan i ögat.

I.

I någon nu förklungen lore det finns en gammal regel, att, om en man vid spegeln står och ser i ögats spegel

Sig själf, men annars inget är att se i ögonringen, så hålles han af ingen kär och älskar heller ingen.

Men om en man har värme kvar att hålla af en kvinna skall denna kvinnas bild stå klar på ögats regnbågshinna.

Det är väl skrock, jag vet ej än, om jag skall tro på regeln, men hur det var jag mindes den en dag, jag stod vid spegeln.

Jag såg och såg — min egen min af clown, som är allena, hans vissna kind, hans trötta grin af fjasko på arena.

Och all den sorgenatt, som låg så svart i ögonbrynen, jag såg och såg, men hur jag såg, jag såg mig själf i synen.

Jag såg mig själf, jag sade: »Hej, du dotter af min moder, du liknar allt ett konterfej af din förfallne broder!

I ädelt skick och fint behag vi äro ett, vi tvenne, jag har mig själf till hustru, jag, och aflar barn med henne!

En pussig ätt af sång och skämt och burschikosa tankar med humor af begrafningsklämt och hopp af tappadt ankar!

Små änglar med sin faders min af clown, som är allena, hans vissna kind, hans trötta grin af fjasko på arena!

Men kärlek till en själf gick an i brist på älskarinna, om icke också den förbrann som kol i mull förbrinna.

Jag är en grop med utbrändt kol af innebrända lustar, jag pustar eld med alkohol, det flammar, när jag pustar.

Jag blossar till, jag domnar ner bland askan i detsamma, jag vill slå högt, jag vill ha mer än flämtet af en flamma.»

II.

Jag satte mig att dricka från morgonen till kvällen, jag sökte alla ställen med alkohol och flicka.

Men glädjeflickan smektes med yrkesmässig kyla och kunde icke skyla, hur litet hon bevektes.

Och vinterkall som fisken, som frusit fast vid isen, för smickret och kurtisen var hon, som satt vid disken

Jag gick och dref i parken, där silkefloren vifta och sommartygen skifta som blomsterprakt på marken,

Där högsta dameliten i finhet lyfter släpen från ankeln, späd och näpen, och hälen, smal och liten.

Jag fångade i hasten af mötena på vägen, halft fräck och halft förlägen, de bästa ögonkasten.

Jag följde genom staden den kjol, som vackrast röjde, hur formerna sig böjde i holten och i vaden,

Den växt, som mest flöt öfver af all den kraft af kvinna, den ström af älskarinna, en stackars karl behöfver,

Den blick, som störst och varmast gaf ut den största slanten åt den vid rännstenskanten, som var på kärlek armast.

Och oförskämd som slusken, som skådat bättre tider, men tyst som den som lider af paltorna och snusken,

jag stod vid rännstenskanten och såg och såg på flickan och drog min hand ur fickan och tiggde stumt om slanten.

»Ack gif den arme saten ett korn af öfverflödet, en liten bit af brödet, en liten sked af maten!

Gif hit en vecka bara, ett dygn, en natt, en timma, som kärlek att förnimma, anamma och bevara!

Åtminstone beskär mig en fattig kyss att minnas som tecken af en kvinnas behag att vara när mig!»

Men äfven hon, den rika, som mest lät kraft gå af sig, den flödande, som gaf sig till bröd åt alla lika,

Hon kunde endast skaka på hufvudet och tänka: »Ja väl, om du kan skänka mig någonting tillbaka!»

III.

Men med chokolad i takets plåtar står kalifens borg af skär krokan i ett fönster vid ett torg i stan. Nedanför i en af borgens båtar står en sockerprins och gör små låtar på en gul guitarr af marzipan. Bakom borgen med stramalj och garn lik en fånge i kalifens riken och med minen af ett ensamt barn sitter fröken, som står för butiken, och hon går och hon rör sig och gör sin vakt öfver sockerkalifens pappersprakt.

Ja, du liknar allt en herdetös, som slafvinna hos kalifen fången, frihetsarten har du kvar i gången, den är gosslikt glad och graciös, men ditt hufvuds mjuka böjning för mig har ett fångens vemodsdrag, som rör mig.

Och därinnanför i sidokammarn är ett soffhörn, där jag många gånger satt och drack min porters bittra kalk, medan pinan slog med kopparhammarn och mitt sinnes självförakt och ånger hörde domens hårda syndabalk.

Och när flickan såg mig sitta där lik en trött och sjuk och söndersliten röfvarhärjad ökenresenär, var hon alltid såsom samariten i den gamla kristna sagan är, göt hon alltid såsom skrifvet står löjets balsam, som till löje smittar, göt hon vin af medlidsamma tittar i den arme resenärens sår. Milda flicka, är du nu som då, då är godt hos dig, du milda flicka, jag är törstig, gif mig tröst att dricka, ty till dig, du milda, vill jag gå.

IV.

Ej ett öre, ej en vitten gåfve jag för hela flickan, var ej löjets glimt i titten, som hon ger armén på brickan, batteri vid batteri, när hon räknar: »vänta — åtta! Det skall vara gräns och måtta, snälla goda rara Ni!»

Ej en spik, en knapp, en trasa gåfve jag för flickan hel, om en min af dygdig fasa, sipp och stygg och dum och stel, med sin dödningsskalles döda kalla skräck förfulat skyn, skyn den rena, skyn den röda, som förskönar hyn, när jag biktar alltför äkta ångerbittert syndaväckta bikter från mitt lif i dyn.

När jag lallar: »Jag har ödt mig sjuk och led på flickor, jag, jag har left som Leviatan dag och natt och natt och dag, jag har varit full på gatan, jag har gjort en dam, som mött mig skamliga förslag» — blir hon röd och sorgsen bara, säger bara: »Je bevara, kan Ni inte låta bli så’nt med flickor, snälla rara kära fina goda Ni!»

V.

Titta bort från det att jag är drucken, titta bort från det att jag är kal, kom ihåg, att när en nöt är sprucken finns dock kärnan i sprucket skal!

Låt oss låtsa du är odalisken, som står fången på en hög altan, och altanens balustrad är disken, jag är prinsen af marzipan.

Hör du zittran, hör mitt vackra styckes sång om sorg vid fjärrankällans brädd, flicka, vet, jag är ej den jag tyckes, är förvandlad och går förklädd,

Är en man, som kommit hit från Hellas, och Narkissos är det namn jag bär, i min egen spegel i en källas mörka våg var jag fordom kär.

Mycket väsen har min kärlek vållat, skogen fylldes af min klagolåt, Afrodite har mig då förtrollat till den stackarn, du småler åt.

Ja, du ler, din själ är lik min egen, den vill gråta, men den ler sin gråt, låt oss följas åt, se här är stegen, låt oss fly i kalifens båt.

VI.

Var välsignad, milda ömsinthet, var välsignad åter, du som allt förlåter, fast allt uselt i mitt lif du vet.

Var välsignad du, som ej gaf tröst som en nåd från ofvan, men som kärleksgåfvan från en syndig fattig flickas bröst.

Du är vin för törst och bot för skam, du är mat i svälten på de magra fälten, där min trötta lefnad linkar fram.

VII.

Men drömmar äro drömmar och ord äro ord, nu sitter du och sömmar som förr vid ditt bord och tittar genom fönstret och tänker milda tankar, mens vackert efter mönstret sig blomsterslingan rankar.

Och ensam med mitt fula mig själf i min kula jag står förstämd och blickar i spegelns glas som förr, mig tycks en flicka nickar i ögats öppna dörr, i själfva irisringen, men strax så är det ingen.

Blott samme gamle Ego, som icke kan betagas ock icke ändra sig, om ock från himlen stego en gammal gudasagas kariter ned och nego och liknade dig och rodnande tego och längtade tysta i smyg att bli kyssta af mig.

Ty jag är dömd att vefva mitt verspositiv, och du är gjord att lefva ditt älskande lif, det är som kärleksfrasen mot smeket af handen, som blommorna mot vasen, som orden mot anden.

Men.

Men att evigt krankt betrakta sina sjuka drag och miner, se, hur döden lömskt och sakta härjar oss till grå ruiner,

det är pina utan ände, spanska stöflar, hjul och stegel — bäst att le åt sitt elände, bäst att slå itu sin spegel. Bäst att taga bördan på sig, le åt åldern, som förtorkar män till gubbar, bäst att slå sig fram, så länge hoppet orkar!

Håna lifvet, när det hånar kallt och hatfullt: vrid dig, sväng dig undan ödet, håret grånar, du är utnött, gå och häng dig!

Fredlös.

Jag drömmer att jag vandrar med påken i hand förbi hela världen, ser ängar och gärden och hus invid vägarnes rand, men har inget hem eller land.

Min kind är förfrusen och mörkröd och fnasig, min byx är så trasig, det glappar och glappar och slår, när jag går, mustaschen så stelt som en skurborste hänger, och ur mina känger det pekar två smutsiga tår.

På stenar jag hvilar, i gårdar jag tigger, i lador jag ligger för tack, det är billigast köp, för mynten jag fått jag i krogarne super mig full, så jag stuper i sömn på den fläck, där jag stöp.

Och skroflig är basen och dyster och rasen af brännvin och hosta och hat, men gör mig så spak, när jag jämrar och gnäller så fromt, när det gäller att tigga en skilling till mat.

Jag ströfvar, jag vandrar, där ingen jag känner, jag har inga vänner, man ger att bli kvitt mig snart, och intet är mitt utom påken och påsen och dyrken till låsen och flaskan med skvätten jag spart.

Och går jag förbi, där ett bröllop firats och grindarna sirats med slingor af björk och syren och flocken af flickor i lönnlunden glammar och under dess stammar till kvälls dukas borden af sten,

jag tänker i drömmen: en gård och en kvinna, att koka och spinna godt varmt åt en trött fattig fan, en fäll och en säng, där en usling kan ligga och slippa att tigga hvart mål, som en annars är van,

det kan en väl önska, men djäflar anamma, det gör väl detsamma, en föds och föröds, tills en dör. Till gården hör husan och katten och kusken, men slusken, men slusken, och tjufven, är jämt utanför.

Och ondt sticker blickarnas hätskhet ur lunden, och argt gläfser hunden åt grinden, där trött jag i drömmen står, jag vänder mig långsamt åt vägen därute, jag drömmer mig önska, att åter jag sute i häkte och nappade blår.

En Uppsalaflicka.

Ett ungdomsminne.

»Hör på, kära vän, och skål, kära vän, drick ur, kära vän,» sa Fina, »det goda en gjort, det får en igen, för ondt, som en gjort, får en pina, månntro jag kan komma till himmelen än precis som en laggift fru, häll i, kära vän, drick ur, kära vän, hör på, hvad tänker du?

Jag håller ju af och jag tycker ju om hvarenda student, som jag känner, om också vår hela studentkår kom,

jag höll dem väl alla för vänner, när fästmör och systrar ge sjutton i dem, för det de ej sköta sig, då ha de ett hem, då ha de ett hem, då ha de ett hem hos mig.

Vackra Klas, som du såg, fina John, som du minns, det är gossar, som duga,» sa Fina, »och den svarte Karl Filip, du vet, är en prins, är en prins ibland gossarne mina, och den långe, du kommer ihåg, vet du den han är också så vacker och snäll, men se du, kära vän, men se du, kära vän, är min älskade vän för i kväll.

Utan mig inga kyssar och sådant ni fått, men fått hålla er stilla om natten och fått griniga miner af mostrarna blott och allsingen porter, men vatten — se hos mig får en sjunga så mycket en vill, och hos mig har vi bröllop hvar natt, och jag bjuder ju till, och jag bjuder ju till, så studenterna ha litet gladt.

Det är vildt detta här och det går väl på tok med oss alla studenter,» sa Fina, »men så blir en väl gammal och klok som en bok och får sitta och sucka och grina, tills en far upp till himla, jag tror inte än att Gudfader är butter och snål, hvad tror du, kära vän, och häll i, kära vän, och drick ur, kära gosse, och skål!»

Lycklandsresan.

En skepparevisa.

När jag steg i land, där drufvorna lysa på Lycklands strand och flickorna mysa på stranden i blomster och band,

go on, tänkte jag, känn mynten i fickan, i dag är i dag, den vackraste flickan om lifvet och höfterna tag!

Hon gaf mig en titt, jag kom till ett näste, där vin ficks fritt, och vinlöf hon fäste huldsaligt om hufvudet mitt.

Och i mitt schatull med tärningen lekte jag Lycklands gull, mens flickan mig smekte så saligen ljuflighetsfull.

Men bönderna där i Lyckland trängde mig riggen för när, och tillhyggen svängde de bönderna, bönderna där.

»Hej, leden är trång, nu näfven håll knuten och taljan i gång, se opp från kikuten, ohoj, alle boys, kom along!»

Och ilsken och full jag slog och jag spände tre bönder ikull, min käresta ränd̈e åt skogs med mitt Lycklandsgull.

Det small och det hven, de flängde mig sönder med käppar och sten, förbannade bönder de slogo mig halt i ett ben.

Så steg jag ombord, men stödd på en krycka och lappsalvsmord, af Lycklands lycka och viner och flickor förgjord.

Till sorg blir all glans, och halt får en vanka omkring efter dans, ens vinlöfsranka blir hård som en hagtornskrans.

Men skål, alle boys, gör fast alle trossar, och skål, alle boys, god natt, alle gossar nu går skeppar Lyckman till kojs

Torborg.

Dagningen växer och vägen svalkas kylig i fukten af daggens dropp, trampet af klapprande hofvar nalkas hastigt i traf och galopp.

Solen går upp, öfver skyarna sväfvar skimret af morgonen rosenrödt, hultens och moarnas harar och räfvar sofva i gömslena sött.

Endast de hastiga hofvarnas klapper slår genom tystnaden snabbt och ljudt, medan en ekorre, skrämd, men tapper, gör öfver vägen ett skutt.

Just vid svängen, där glimtarna sticka sylar i skuggorna hvasst och bjärt kommer en ridande ståtlig flicka, hög om barmen och smärt.

Skummet stänker om betselstålen, hårdare, tätare tyglen dras, ond är flickan och trilsk är fålen, bägge om makten tas.

Flicknäfven hårdt om spöt sig knyter, medan hon ropar ett kärft: »du skall!» Stramt om de präktiga höfterna flyter ridkjolens plastiska fall.

Klatsch på klatsch och tyglarna lösa, nu har hon väldet och nu bär det af, skräckens och lydnadens andar fösa hingsten framåt i traf.

Höfligt jag griper åt hattens brätten, tagen af synens skönhetsmakt, men med en flyktig blick åt lorgnetten ler hon med kallt förakt,

nickar kort som hon tänkte: »stackar, närsynt och skallig som männen mest, ynkryggar, krokryggar, tramp för klackar åt valkyrior till häst!»

Hofvarna dåna och släpet flyger, synen försvann med den hast den kom, ekorren tyst utmed grenarna smyger fram för att se sig om.

Ja, jag har sett mig och läst mig, fröken, närsynt i nattlifvets svartkonstbok, lefvat mig skallig i punschen och röken, tryckts under usla ok,

lärt mig i tungsinnets ödsliga håla, lifstumlets bubblande kittelkok vilja och mäkta, betvinga och tåla, härda mig stark och klok.

Därföre orkar jag ostördt njuta sköldmögestalternas fägringsprakt ock när de hånfulla ögonen skjuta hat eller kallt förakt.

HEMVERS OCH HVARDAGSVERS.

Ströftåg i hembygden.

I.

Det är skimmer i molnen och glitter i sjön, det är ljus öfver stränder och näs och omkring står den härliga skogen grön bakom ängarnas gungande gräs.

Och med sommar och skönhet och skogsvinds- ackord står min hembygd och hälsar mig glad, var mig

hälsad! — Men hvar är min faders gård, det är tomt bakom lönnarnas rad.

Det är tomt, det är brändt, det är härjadt och kalt, där den låg, ligger berghällen bar, men däröfver går minnet med vinden svalt, och det minnet är allt som är kvar.

Och det är som jag såge en gafvel stå hvit och ett fönster stå öppet däri, som piano det ljöd och en munter bit af en visa med käck melodi.

Och det är som det vore min faders röst, när han ännu var lycklig och ung, innan sången blef tyst i hans dödssjuka bröst och hans lefnad blef sorgsen och tung.

Det är tomt, det är brändt, jag vill lägga mig ned invid sjön för att höra hans tal om det gamla, som gått, medan tiden led, om det gamla i Alsterns dal.

Och sitt sorgsna och sorlande svar han slår, men så svagt som det blott vore drömdt: »det är kastadt för vind sedan tjugu år, det är dödt och begrafvet och glömdt.

Där du kära gestalter och syner minns, där står tomheten öde och kal, och min eviga vaggsång är allt som finns af det gamla i Alsterns dal.»

II.

Och här är dungen, där göken gol, små tösor sprungo här med bara fötter och trasig kjol att plocka dungens bär, och här var det skugga och här var sol och här var det godt om nattviol, den dungen är mig kär, min barndom susar där.

III.

Här är stigen trängre, här är vildskog, här går sagans vallgång vild och lös, här är stenen kastad af ett bergtroll mot en kristmunk långt i hedenhös.

Här är Vargens gård af ris och stenrös, här ljöd Vargens tjutröst gäll och dolsk, här satt Ulfva lilla, Vargens dotter, ludenbarmad, vanvettsögd och trolsk.

Här går vägen fram till Lyckolandet den är lång och trång och stängd af snår, ingen knipslug mästerkatt i stöflor finns att visa oss, hur vägen går.

IV.

Kung Liljekonvalje af dungen, kung Liljekonvalje är hvit som snö, nu sörjer unga kungen prinsessan Liljekonvaljemö.

Kung Liljekonvalje han sänker sitt sorgsna hufvud så tungt och vekt, och silfverhjälmen blänker i sommarskymningen blekt.

Kring bårens spindelväfvar från rökelsekaren med blomsterstoft en virak sakta sväfvar, all skogen är full af doft.

Från björkens gungande krona, från vindens vaggande gröna hus små sorgevisor tona, all skogen är uppfylld af sus.

Det susar ett bud genom dälden om kungssorg bland hviskande blad i skogens vida välden från liljekonvaljernas hufvudstad.

Ett gammalt förmak.

Jag minns ett gammalt lågt gemak med mörknad remnig gips i tak. Och doft från kvarn och såg vid ån hörs hjulens brus och forsens dån. Och gammaldags är möbelns snitt och bukigt bred och dryg, med svängda ben i guld och hvitt och blommigt öfvertyg.

Ur hörnet stirrar skum och svart i brons en byst af Bonaparte. Från vägg till vägg hans hvita ham i bleka stålstick rider fram vid Austerlitz, i Jenas slag, vid Berezinas bro, från segertåg till nederlag på väg till Waterloo.

En dammigthvit Karl-Johans-byst fixerar kejsarn stelt och tyst. Den långa näsan pekar djärft, den strama läppen tiger kärft, beredd att plötsligt slunga ut i brusande kaskad vulkaniskt, hett om en minut en våldsam gaskognad.

Ett gammalt skåp af masurbjörk med tung skulptur, massiv och mörk, bär romantikens dikt i famn, och rygg vid rygg och namn vid namn står Atterbom med stab och här, Tegnér är med som gäst, och Sarons liljeskald är där och Törnroslärans präst.

En fluga surrar af och till, men urets pendelknäpp står still, sitt kvalm jasminers ånga strör ifrån buskagen utanför och starkt slår doften ur en vas från torra törnrosblad, det blänker svagt ur slipadt glas i kronans prismors rad.

Och årbräckt mellan fönstren står klaveret stumt se’n sexti år, men framför på dess nötta stol jag drömmer fram i korngul kjol och korkskrufslock och spetsfichu en faster af min mor, som blek orange är hennes hy och blicken mörk och stor.

Och trånsjuk som en vallmodröm hon sjunger sången vek och öm, mens nacken vaggar af och an, med kärleksord från Ispahan, om Bulbul och Papilio och om violers sorg, om rosenkval och liljero i Demiurgens borg.

Af ambrarök och saronsdoft och fjärilsfjun och blomsterstoft, törnroseri och oförnuft jag känner fylld gemakets luft, på fin och lätt och liten tå framsmyga féer små och andevaktlar hör jag slå från hvarje vinkelvrå.

Sagoförtäljerskan.

Och minns du Ali Baba och minns du vår gröna syréngrotta, lummig och sval, där mörk som den sköna sultanan af Saba och brunögd och spenslig och smal, du satt och förtalde en saga, du valde bland en tusen en nätters tal.

Och kjolen af siden, du ärfde bland arfven från mormors dagar, var mjuk såsom råsilkegarn, en slik som med tiden man ändrar och lagar med klippet och skarfven åt döttrar och döttrarnas barn.

Och godt var att luta sitt hufvud mot silket och njuta hvar beta af sagornas bröd i hvart ord som sparfvarna njuta vid neket, på hvilket det bästa de veta är satt som på gästabudsbord.

Och minns du Ali Baba och andarne och fasan och undren och värmen i öknarnes brännande sand, och minns du Abu Hasan med toffeln i ärmen, du drottning af Saba och Bagdad och Wak-Wak-land?

Släktvisan.

Liljahvit och rosa, till bot styr sin kosa hvart bi, sommarn är så unger, hela släkta sjunger samma melodi, kära, kära ni.

Allihopa ropa: »kära, kära ni, vi, vi, vi, vi ska hålla hopa!»

Snögen faller tunger, räfven går i hunger, och ulfven ger tjut. Släkta brukar truten mot släkta: »släng ut’en och ställ’en bakom knuten, gå ut, ut, ut!»

»För hvar och en har sitt, du, och hvar och en för sej och dej, dej, dej, dej håller jag från mitt, du!»

Släkta går och gnatar och hotar och hatar, processar och spar, för släkta bär det utför, den ene är det slut för, den andre köper krut för det sista han har att ända sina dar.

Släkta går och lider mens året det skrider, mot sommaretider och löfgrön maj, aj, aj, aj, i hjärtat, i hjärtat det svider!

Rosarö och lilja, och sorg är att skilja en ros från sin rosendegren, sommarn är så fager, hela släkta drager i sommarns ljusa sken till gårds i hemallén.

Släkta står på trappa och släkta vill klappa släktas rock och kappa, kära, kära ni, hela släkta gråter: och välkomna åter, kära, kära ni!

Allihopa ropa: »kära, kära ni, vi, vi, vi, vi ska hålla hopa!»

En vårfästmö.

(Om jag hade haft någon.)

Det var den glans af solen, en majdagsmorgon gifver, om hennes bara hår, ett vårens vaj i kjolen af törnroshäck, som klifver, och hvit syrén, som går.

Och hon var het om kinden af gången och af vinden och badet, som hon fått sig af kalk och lut i grannars kikut i glugg och dörr, och blyg men ändå trotsig och rödare än annars och vackrare än förr.

Och ögats djärfva gnista bar bud om allt det varma som spränger alla band, när alla knoppar brista och alla bäckar larma i kvinnosjälens land.

Det var som hela våren med lärkorna i têten och sipporna i spåren och snabb och glad i fjäten drog ut att fånga mig och kysste mig och lade sitt bröst mot mitt och sade: »håll af mig, var när mig och tag mig och bär mig nu strax hem till dig!»

Ett gammalt bergtroll.

Det lider allt emot kvälls nu, och det är allt mörk svart natt snart, jag skulle allt dra till fjälls nu, men här i daln är det allt bra rart.

På fjällets vidd där all storm snor är det så ödsligt och tomt och kallt, det är så trefsamt där folk bor, och i en dal är så skönt grönt allt.

Och tänk den fagra prinsessan, som gick förbi här i jåns och hade lengult om hjässan, hon vore allt mat för måns.

Det andra småbyket viker och pekar finger från långt tryggt håll, det flyr ur vägen och skriker: tvi vale för stort styggt troll!

Men hon var vänögd och mildögd och såg mildt på mig, gamle klumpkloss, fast jag är ondögd och vildögd och allt vänt flyktar bort från oss.

Jag ville klapp’na och kyss’na, fast jag har allt en för ful trut, jag ville vagg’na och vyss’na och säga: tu lu, lilla sötsnut!

Och i en säck vill jag stopp’na och ta’na med hem till julmat, och sen så äter jag opp’na, fint lagad på guldfat.

Men hum, hum, jag är allt bra dum, hvem skulle sen titta mildt och godt, en tocken dumjöns jag är, hum, hum, ett tocke dumt hufvud jag fått.

Det kristenbarnet får vara, för vi troll, vi är troll, vi, och äta opp’na, den rara, kan en väl knappt låta bli.

Men nog så vill en väl gråta, när en är ensam och ond och dum, fast litet lär det väl båta, jag får väl allt drumla hem nu, hum, hum!

Jägar Malms hustrur.

I.

Han steg in och han sade: »god kväll, kära far, kära mor, tack för sist!» Och han satte sig ned på spisens häll, han var mager af vandring och brist.

Vid hans fot låg hans bössa och jägaredon och en klunga af vildt ifrån heden och mon och en vidvingad tjäder han lyfte vid klon: »tag emot, det är tacken för sist!»

Ifrån elden det flammade rödt öfver jägarens mörka gestalt, medan moran skar stycken af kött och af korf och af skinka och palt.

»Han är trött, han har gått sina modiga fjät, sätt sig till, tag sig för, håll till godo och ät, och en sup skall han ha, tacka näcken för det, det är bistert därute och kallt!»

Gamla mormor, som tvinnade garn, lät den surrande spinnrocken stå, och omkring stodo jäntor och barn, för att höra, hur Malmen gick på.

Men han var ej så lustig som annars han är, och han sjöng inga visor som sist han var här, han var mulen och tyst, han var butter och tvär, och han ljög ej så muntert som då.

II.

»Hör nu Malmen,» sade moran, »hvar är flickan, som du hade här om sistens till att draga allt ditt gods af vildt och skinn, hon, den stackarn, som du sade vara hustru din?

Hon var skygg som skogens hare, men hon följde dig i hälen som en jakthund följer husbond, som din häst ditt lass hon drog, slita fick den trogna själen nog och mer än nog.»

»Är det Britt-Lis som I menar, hon fick stryk, tills hon blef trogen, eller Marja eller Kersti, jag har många

hustrur, jag, och mitt bröllop står i skogen mest hvarannan dag.

När jag kom från Elfdalskanten, öfver Hvitsand högt i fjället, satt där en som grät och sade: 'käre Malm, stig in, stig in!' När jag närmre såg på skrället, var det hustru min.

Och min sista koppardaler gaf jag konan i föräring, och jag sade: vill du hafva mera sen, så tigg och stjäl, torka dig i synen, käring, jag har brådt, farväl!

Och när jag kom ner till Fryken stod en flicka där, som bar sin dibarnsbyting i en trasa, och hon skrek åt ungen sin: gulle lelle, titt på far sin, det var hustru min.

Och åt Rottnen till på höjden långt åt skogs vid Mällafalla, kom två kvinnfolk och en barnskock, då, vet moran, blef jag flat, alla gräto de, och alla tiggde de om mat.

Alltihop, så var det fantfolk af den allra värsta välta, svarta kvinnfolk, svarta ungar, och mitt svar till alla var: är du hungrig, får du svälta, så gör alltid far!»

»Malmen skarfvar,» sade moran, »ja, nu skarfvar du igen som du är van om dina kvinnfolk, sant en bit, med lögn en bit, men hör på, hvar har du den, som sist var med dig hit?»

»Ja, jag ljög väl,» sade Malmen och hans uppsyn blef en annan, och han stirrade i elden och blef stel och blek med ett, och han tog sig öfver pannan som en syn han sett.

»Men om I vill höra sant, som hvarken skarfvar eller klipper om min sista, lilla hustru, Eli-lita, skall I få, den som inte tror, han slipper, det är sant ändå.

Det är sant, hon var min jakthund, som slet ondt för mjöl och vatten och min magra lilla märr som drog mitt lass och svalt och frös, och min sängkamrat om natten och min kära tös.

Allt hon gjorde för mig, allting godt och snällt och vänt hon gaf mig, sade aldrig ondt emot mig, och ju mera hård jag var, desto mera höll hon af mig, det var Elis svar.

Men I vet väl, hur det går en, och I vet, hvad den får tåla, som en likar mest af alla, allt en får och allt en tar, och det går en som de snåla, det blir inget kvar.

Har I följt ett stackars skjutet fattigt rådjurskräk i spåren, har I sett, hur mildt det tittar, fastän såradt och förblödt, hur det sörjer och förstår en och med ett är dödt?

Det var så som Eli-lita såg på mig, när sist om hösten hon med ett sjönk ned på stigen häftigt som hon gick och stod, och det rosslade i rösten, och ur mun kom blod.

Och när blodet frusat länge och det se'n begynte stillna, var hon hvit som kalk i synen, där hon ej af blod var röd, när jag ville tala till'na, var hon redan död.

Jag har lagt'na under roten af en tall i ödemarken, det är bara mull och mossa, ris och barr på Elis graf, men jag skar ett kors i barken och en namnbokstaf.

Men det där är längesedan, och att någon för en flicka går och sörjer lungsot på sig, det är bara käringsnack, gif mig något starkt att dricka, skål och tack!»

Lelle Karl-Johan.

»Lelle Karl-Johan han skall ni tro, han brås allt på mej och är from som ett lamm, klok är han äfven, snyter

sig i näfven redan som far sin, Karl-Johan, kom fram!

Se, hur han bockar sig, se, hur det lockar sig vänt öfver skulten på lelle Karl-Johan, jojo, må tro, han vet allt att vara med folk minsann, bibliskan kan han mest som en annan prost eller präst eller klockare kan.

Säj mej, Karl-Johan, hvad lofvade Mosen — tork dej om nosen — Israels barn, som han förde ur Gosen, om en vill hedra sin far och mor?

Nu skall ni höra, att lelle Karl-Johan allt blir en präst, när Karl-Johan blir stor,» — sade och smekte sin lelle Karl-Johan mor till Karl-Johan, men tänk, vill ni tro, han svor sturigt och ledt: »jag gir jäkel i mor!»

Härjarinnor.

Den ena heter Elsa, den andra heter Greta, och allt för väl de veta sin segersälla makt öfver mig. De komma och försvinna som vilda små orkaner, de härja mig, de kufva mig som goter och alaner, de lägga mig platt öde med sitt krig.

Ty Greta hon har ögon, som smila och tigga, illpariga, pigga af skälmskhet och lust på konfekt, och läppar, som beständigt vilja gnabbas och retas, det finnes inga läppar så lustiga som Gretas, de morska sig, de truta sig så käckt.

Och Elsa hon har ögon, troskyldiga stora, som aldrig förlora sitt understuckna bakelsebegär, och läpparna de röra sig så allvarsamma sluga, de tala så bevisande sant, när de ljuga af längtan efter äpplen och bär.

Och bägge ha de fötter och ben, som galoppa och valsa och hoppa behagfullt i strumpor och skor, och bägge gå i dans, så det svingar och sväfvar, och bägge ha små arga och smeksamma näfvar och naglar som de bruka till klor.

De klösa mig, de håna mig, de le, så de kikna, och vackert de likna gud Amor i byxtöskjol, och äro de alaner, är det nätta små alaner, och äro de orkaner, är det lätta små orkaner i morgonluft och skinande sol.

Och går jag och funderar på gatan i staden, det nyper mig i vaden, det rycker mig i rocken med ett, det sysslar så besynnerligt lömskt kring min ficka, förargad får jag fatt i en hand af en flicka, det minsta och näpnaste jag sett.

Då höjer sig ett härskri och Elsa och Greta och åtta små feta, försmädliga prinsessor därtill, som fritt och förvildadt från läxorna skolka, på gatan dansa scottish och hopsa och polka kring mig, som förbluffad står still.

Sen blåses det till anfall och klappas och smekes och nypes och lekes att jag är en stor milljonär, som äger alla pengar i hela Europa, de gadda sig tillsammans, de skrika allihopa: »hos trädgårdsmästar Lind finns det bär!»

Jag kämpar som en man, men alanerna vinna, de skratta och försvinna vid hörnet som en hvirflande vind och lämna mig förarmad och sköflad och slagen, och skynda sig att äta sig fördärfvade i magen af körsbär hos trädgårdsmästar Lind.

Och ligger jag och drar mig där hemma på chäslongen, då tassar det i gången, jag lyssnar och jag undrar, hvad det är, och dörren springer upp, jag är snarad och fången, jag kämpar och jag brottas, men ingen håller stången mot hela alanernas här.

De krafla och de klättra, de hålla mig förlamad och nupen och kramad och pinad på sträckbänken sträckt,

tills pengar kommer fram, så att Greta och Elsa och hela deras här få förstöra sin hälsa hos sockerbagar Smitt på konfekt.

Så går det mig hvar dag, och min kassa börjar tryta, ty slantarna flyta ur pungen min i många bäckar små, och vägrar jag att gifva och vänder dem ryggen, då göra de grimas åt den småsnåle styggen och näpsa mig och släppa mig och gå.

Men hålla de sig undan och fred mig beredes då ligger jag och ledes vid böckernas liflösa ord, då tänker jag med vemod på striderna de heta, då längtar jag förstulet efter Elsa och Greta och hela alanernas hord.

En balfantasi.

Min tanke på rytmerna flyter, min själ är som drucken af nektar, jag drömmer mig grekiska myter i hvirfveln, där valsvinden fläktar, där tyllvågen böljar och går och silket i bränningar slår.

Jag drömmer om vindarnas röster af storm i en stormens orkester en morgon, när ljust är i öster, men döende skumt är i väster, jag drömmer en forntida vik i dans efter stormens musik.

Aegeiska hafsvågor slunga sitt silfverne skum genom rummet, och svalt nereiderna gunga de stoltsköna lemmar i skummet, de hvila, de vagga omkring i gungande skvalpande ring.

Och hvitt lyser stänket om barmen, och droppar i lockarna glimma, tritoner slå flämtande armen kring midjornas fylle och simma åstad under brottning och skratt i krets med sin röfvade skatt.

Då lyfter högt strålande Eos i skyn sina rosiga vingar, och hör, Hymené, Hymenéos! ur djupet af vågorna klingar ett glädjebebådande bud, en chorus af glädtiga ljud.

Och skrattet, som skallade, tiger i skräck för den växande glansen och mäktig ur böljorna stiger den Böljeskumborna i dansen, det är som hvar vind och våg blef mild, när han fägringen såg.

Hon bär som ett lysande skimmer af sol ifrån hjässan till tårna, och allting som lefver förnimmer med kärlek den Böljeskumborna, det är som en hyllningens sång i vinden och böljornas gång.

Marquis de Moi-Même.

»Man kan se, att just supén är slutad, man blir mätt och dum, se herr skalden där i stolen lutad egenkär och stum, gud så högst allsmäktig, man blir rent andäktig, tänk, så karlen gör sig dumt förnäm — Marquis de Moi-Même!»

Så ljöd jollret från en fru bakom mig, halft det roade och halft bekom mig litet ondt, jag gjorde om min min till lord Byron eller Lamartine och jag sade för mig själf: »god dag, den marqui'en den skall vara jag,» och jag lade nobelt mina armar djuptutlefvadt ned mot stolens karmar, teatraliskt, skaldiskt slapptförnäm — Marquis de Moi-Même.

Och jag drömde om mitt markisat och min ungdoms borg med brustna tinnen, min domän af sten och flyn och mossar, mina arma gamla glädjeminnen från den tid, då hoppets flamma blossar öfver lifvets taffels fyllda fat.

Och jag tänkte: »det är litet kvar, alltför litet, alltför stackars litet, af det markisat som en gång var, allt mitt vildt är utödt och förbitet af allt hundfördömdt, som lifvet har, och mitt väsens sansculotter härja all min ägo, det är svårt att värja mot Dantons och Robespierres system Marquis de Moi-Même.

TVÅ GLÄDJEDIKTER.

En morgondröm.

—

I.

Jag sof och jag drömde om Ariens land, där solguden tömde med gifmild hand kring allt öfverallt i en lycklig ängd, som sedan vulkaniskt vardt bränd och sprängd, sitt lif, sina håfvors mängd.

Jag drömde om aplar i mäktiga hag kring urskogens väldiga vattendrag, om körsbärsdungar och vinbärssnår kring floden, som enslig i dälden går, om hvete, som självsådt ur jorden stiger i ödemarksdalen, där allting tiger, om humle, som klänger och slingrar sig fram i skogens tystnad från stam till stam.

Och ängar sig breda kring bäckars fall, där herdarna leda sin hjord i vall, när kvällen sin dagg öfver landet strör, vid lidren med byttor till mjölk och smör stå väntande hustrur och mör.

Och mannen är stark och kvinnan vek och ungdomen yster och vig i lek, ett naket folk, för stolt för ok, för rent för dräkternas skökodok. Men skymtar det stundom bland flickornas flockar ett mångfärgadt kläde om höfter och lockar, det är för att göra sig särskildt grann och vacker och kär för en älskad man.

Vid viken, vid kröken, som älfven slår, den stigande röken ur tjällen går, där syssla i ro med de yngsta små, som lipa och le, där de tulta och gå, de gamle, de silfvergrå.

Men högt på en klippa i frihet och ljus och högt öfver töcknen är konungens hus, på vidden och branterna rundtomkring vid midsommartid hålles folkets ting, och konungen dömer från domarestolen och tänker för folket och talar med solen, och solen sår ned sina gudomssvar om allt, som skall blifva och är och var.

II.

Där ströfvar i skogen en fri ung man och ingen är fri ung man som han, hans blod är en störtsjö i vårstormsdagar, hans trots bryter lagar och allt vill han fresta och allt han kan. Den säkraste brottarn och måttarn han pröfvar med näfven och lansen och kysser, när rast är i dansen, de vackraste flickorna fritt i vredgade friares midt.

Jag såg i min dröm, hur hans gång var glad, hur allt, när han ströfvade muntert åstad, bar skick af en fri ung man, hur hemlighetsfullt det om läpparne log som visste han nog att gudarnas ättling och älskling och like var han.

Han ströfvar med glädtiga fjät framåt på skogens vilda stråt, han stannar och ler åt små kryp, som måtta åt tån med ett nyp, han gäckas med gökar, han retas med trastar, han följer för roskull ett spår, på hällen han hvilar, vid tjärnet han rastar att se på en fisk som slår, han faller på knä invid randen och ligger och dricker ur handen.

Jag såg i min dröm, hur hans blick blef klar af glädje åt bilden, som vattnet bar, den visade gudarnas ättling, hur manvuxet vacker han var.

III.

Fina fötter, nätta små, klifva långt och slugt på tå, än de skynda, än de väja, knätt och kny, för ljud och späja, om ej någon hörde små fina, nätta fötter gå.

Kny och knätt, nu le och lura glada ögon bak en stam, och en flickas axlar kura sig ihop som rädda lam och försiktigt förtänksam smyger hon sig fram.

IV.

Och med ett som en vind stryker flickans arm öfver jägarens kind och har täckt honom ögonen till, och hon ler åt sin fånge, haha och hihi, han kan inte bli fri, han må sträfva så mycket han vill.

»Stackars Dum och Egenkär där, kan du gissa hvem det här är?»

Och hon kniper och drar och hon rycker och slår för att frampressa svar och att skrämma den älskade rädd, och hon plågar och pinar hans rygg med sitt ben, men den pinan är len som ett smek på en kärleksbädd.

Blindt han kämpar att bli lös, trefvar, gissar: »Nyp och Klös är ditt namn och Udd och Sticka, Rif och Ryck och — släpp mig flicka!»

Och med ett med ett skratt blef han fri, sprang han upp, fick han flickan fatt, och han drog henne tätt mot sin mun för att kyssa sig munnen mätt, och hon klängde sig fast, och hon snyftade till och i gråt hon brast, och hon sökte hans blick, och en glimt af hans innersta själ hon fick.

Och som knoppen af Ariens ros en vår sina skylande blad från pistillerna slår inför sol, inför vindar och frön låg hon naket och utslaget skön och med vidtskilda knän och med skälfvande sköte var den älskades åtrå i möte.

V.

Själ i flamma, blod i dans, han var hennes, hon var hans, han blef hon, hon blef han, ett och allt och tvenne, när hans unga makt af man trängde in i henne.

Och med hufvudet bakåt i kyssande böjdt och med skötet mot famnaren höjdt drack hon lifvets och kärlekens yppersta drick i hvar störtvåg, hon fick af hans lifseldsaft, i hvar gnista, som gick af hans kraft. Och som samma andedrag, samma puls och hjärteslag själ vid själ i samma kropp sammanhöll, steg och föll rytmens ned och opp, mot och in och från, tills med ens en stråle sköt ur hans lif och lifsvarmt göt faderkraft i moderfröt och som två förenta floder ström af fader, ström af moder blefvo ett i son.

VI.

Och som hjärtblad i en blomsterskida, heltförenta nyss, när skidan brast, än vid sömmen hålla troget fast, höft vid höft och sida invid sida, syskonkärligt lågo hon och han ännu flämtande och ännu röda af sin kärleks första bråda möda tätt med armen knuten om hvarann.

Men med ljuset, som i rymden flammar af den evigtklara lyckans rike, kom lycksalighet som sändebud mildt välsignande från ljusets gud likt en solglimt mellan skogens stammar öfver gudens sons och dotters like, mänskosonen och hans brud.

Gudarne dansa.

Hvi glädjas de helige gudar, hvi draga de åldrige vise sin värld att behaga på nytt som i urtidens domnande

saga med guldkar och harpor och cittror och kransar i festliga dansar och sol kring Elysiens fält?

För länge i svarta och skrämmande skrudar de suttit och sått som fördömande gudar sitt hot kring de dödliges tält, för tidt kom det skallande skräckbudet »fall ej», för tidt hade dånet af domsordet »skall ej» i åskor från höjderna skrällt. Den eviga lustan att önska försvann ej, och evigt fiendtligt kom »vill ej» och »kan ej», »jag vill ej, jag kan ej, jag skall ej försaka» i vilda förtviflade ekon tillbaka ur Orciska djup att Elysium skaka, förbannande, skränande gällt.

För rikt i hvart träd hängde frukten förbjuden att fresta till brott emot gudomsbuden, än prålande fräckt i den varmtröda huden, än hycklande oskyldigt skär. Se mannen är man, se kvinnan är kvinna, af törst efter famntagens lust de betagas, de dåras, de dragas, de rodna, de brinna af trotsiga sinnens begär. Och brott väckte brott, och så hopades brotten, och släkten och folk sjönko dömda till botten af Orcus, där dödskvalet är.

Och gudarne själfva att icke förföra ej vågade längre ambrosian röra, ej nektarpokalernas rand. Och gudarnes lycka blef gömd under hafven, föryngringens dryck blef i bergen begrafven på vinken af Åskarens hand.

Och åren förrunno, och seklerna gingo, och kval var den föda, som gudarne fingo, och ålderdom blef deras dryck. De stapplade årbräckta kring vid sin krycka i törst efter ungdom och svält efter lycka och böjda af sorgernas tryck. Och pestens och febrarnas skydrag drogo hän öfver de fält, som i solsken logo af hälsa och lif och vår, och pesten förödde, och febrarne slogo, och många odödlige dogo af hemska spetälska sår. Och solarnes värme begynte att mattas, och födandets lifssaft begynte att fattas till sist i hvart aflande grand, all glädje försvann från Elysiens lunder, all skönhet, all frihet, all kärlek gick under i gudars och människors land.

Gudarne dansa, gudarne dansa, högtidligt de dansa och tågande kransa sin tinning med vinranksblad, i takt gunga skäggen, de grånade sida, i takt fladdra mantlarne hvita och vida, och starkt dånar harpa, och högt klingar cittra, strängarna glittra, strängarna glittra i tågande, dansande rad. Vid gudarnes sida gå grånade blida gudinnor, som kärligen le och kredensa ur skinande gyllene kar i ädelstensmuggar, som tindra och glänsa, föryngringens dryck åt enhvar. Högtidligt i dans kring Elysiens slätter fullbordas den fest, som i grubblande nätter, till lärdom och tröst för de skapades ätter, beslutats i gudarnes råd. De skapade undra och fröjdas och dricka, gudarne nicka, gudarne nicka åt alla i huldhet och nåd.

UR KUNG ERIKS VISOR.

En visa

om när jag var lustig med Welam Welamsson på Upsalahus och ärkebiskop Lars och doktor Bengt voro utanför och väntade.

Klunkom, Welam Welamsson, klunkom, Welam Welamsson, si ormen är tagen och glädjen är stor, i länkar är han slagen och väntar domedagen i burn, där han bor, klunkom, Welam Welamsson, gudlof vi hafve Sturen instoppad i buren!

Klunkom, Welam Welamsson, klunkom, Welam Welamsson, herr Larses postillor vi vele gifva Hin, och så herr Bengtses brillor, låt kalla våra frillor från staden hitin, klunkom, Welam Welamsson, låt fylla mer i stopen att läska frillohopen!

Klunkom, Welam Welamsson, klunkom, Welam Welamsson, vår tid vi vele öda med dryckjom och svir, så drickom oss röda, så drickom oss döda i godt Malvasir, klunkom, Welam Welamsson, och blomstrom och blommom, åt Hecklom vi kommom.

En visa

om mig och narren Herkules.

Knäpp guitarren, strängen slå, hvem är narren, hvem är narren af oss två?

Jag är narren, du är kung, knäpp guitarren, knäpp guitarren, sjung!

Rör på strängen, det är vår, glad på ängen, glad på ängen blomman står.

Öfver ljungen står en tall högst i dungen, högst i dungen all.

Hög på hästen red en kung upp till festen, sprang af hästen ung,

Tog, du dansens giga hör, kyss af landsens, kyss af landsens mör.

Hör du strängens hårda skorr, nu är ängens, nu är ängens blomma torr.

Storm kring branten, tallen brast, hör diskanten, hör diskanten hviner hvasst.

Knäpp guitarren, vildt i ring hvirfla barren, hvirfla barren kring.

Trött och sprungen är guitarrn, nu är kungen, nu är kungen narrn.

Hör guitarrens brustna röst, det är narrens, det är narrens tröst.

En visa till Karin

när hon hade dansat.

Af ädla blomster vill jag linda en slinga kring min käras hår, af kära minnen vill jag binda en krans åt dig för ålderns år.

Med mina händer vill jag vira den kringom den jag hafver kär, ditt gråa hår skall kransen sira ännu, när jag ej mera är.

Och däjelig och ung i dansen min kära är, men icke glad — så är en tagg i denna kransen och gift i dessa blommors blad.

Jag ser en droppe blod, som stänker af kransen kring min käras hår, så är ett kval i allt jag skänker, min skänk gör ondt, min krans ger sår.

En visa till Karin

ur fängelset.

Mät mig ej med mått, men vät mig med tårar, en dåre är jag vorden, en dåre bland dårar.

Skön var min krona och härligt var mitt rike, jag hafver varit konung och kejsarens like.

I spillror är mitt rike, i stycken är min krona, i fängelsets mörker mitt brott vill jag sona.

Jag tjänades troget af vänner och fränder, se frändernas blod förmörkar mina händer.

Troget gick i striden mitt folk för min ära, i nöd fick det trohetens skördar uppskära.

Döttrar af mitt folk gingo fagra på torgen, jag förde dem upp till att skändas i borgen.

Sist grep jag efter dig för att finna sista trösten, våren skulle sköflas att skänka lif åt hösten.

Tidt öfver mig har du bittra tårar gjutit, mät mig ej med mått, förlåt hvad jag brutit.

DRÖMVERS.

Si drömmaren kommer där.

Si drömmaren kommer där, sitt hufvud mot bröstet sänkt han bär.

På ensliga stigar vill drömmaren vandra och är icke lik oss andra.

Han drömmer drömmar, som hädiskt ljuga, att sol och måne och stjärnor för honom buga.

Han är vår faders käraste son, kommer och låter oss slå'n!

Prins Aladin af Lampan.

Prins Aladin af Lampan har ingen lampa kvar, han trefvar under manteln, där lampan var, han söker efter Ringen, men ringen finner ingen, som inga ringar har. Prins Aladin den Store har tappat sitt förnuft och trefvar blindt i luft.

Han manar ur det vida: »kom feslottet mitt med pärlor och rubiner i salen, som skiner af guld och af hvitt! I andar, I gören er plikt och er flit, I fören mig, I fören prinsessan Belbrududur den månemilda hit!»

Så raglar framåt gatan, där trängseln är stor, prins Aladin i trasor och trasiga skor: »se fånen, hör på fånen, den galne skräddarsonen, ni vet, ni vet han tror han är sultanens bror!»

— I skräddare och tiggare, I kännen icke anden, man gör en vink med handen och ropar sakta blott: kom slott, kom slott, kom slott! Han ser åt himlaranden, han spanar efter anden, han väntar på sitt slott, då småler folket smått: »ditt slott är allt i månen, se fånen, se fånen!»

Ack, den som ägt om Lampan, har aldrig, aldrig ro, och den som burit Ringen, vill aldrig, aldrig tro, att icke undertingen från fordom äro kvar, fast villorna bedraga och tvifvel honom gnaga och inga ting han har.

Ty Lampan det är skaparkraft, som gör till makt en man, och Ringen det är troskraft, som allting kan.

Det borde varit stjärnor.

Det borde varit stjärnor att smycka ditt änne som länkar och spänne, och stråldiadem om ditt hår, där silfverljusa skira och svagtgyllne bleka små strimmor sågos leka likt strimmor, dem ett norrsken i

kvällrymden sår.

Din fot var späd och liten, din vrist var fin och spenslig, din väg var så enslig, och blygtförnäm och skygg var din gång, du liknade de syner, som drömmarna väfva, de lysa och sväfva, och stjärnor de bära om håren till spång.

I skimret om din panna var sorgen och musiken, men frusen, besviken af toner, din visa på läpparne låg. Din växt var full af gratie, men aldrig fick den följa sitt väsen att bölja med frigjordt behag i hvar linievåg.

Ditt hufvud höll du lutadt som säfven för vinden, och blek var du om kinden som blekaste blomst som i skogsmon står, men mörka som en kvällhimmel ögonen sågo mot länder, som lågo för fjärran och skumt för en blick som vår.

Och alltid jag förnam det förpinade ljuset, det slocknande suset af gudom som dör i din blick, i din röst. Du var mig som en sångmö, som blott vågar hviska, för sjuk bland de friska, för vek bland de starka med vidthvälfdt bröst.

Jag tänkte: »du är rik i att älska och svärma, att fostra och värma all skönhet, all kärlek, allt ljus i din själ. Hvad båtar dig din rikedom? — till skam skall den vändas och trampas och skändas som skogens viol af en stigmanshäl.»

»I träldom och förnedring din rygg skall du kröka som slaf och som sköka en gång för din kärleks och vekhets skull. Ty det, som drömmer vackrast, och det, som blickar mildast, brutalast och vildast skall brytas mot jord och besudlas med mull.»

Men kanske har det bättre och ädlare gått dig — när mänskorna försmått dig, kanhända hafva peris beskyddat din gång. För mig var du en ljusgestalt i nattens tid upprunnen, vid morgonen försvunnen, jag minns dig som en stjärna, en saga, en sång.

En strandvisa.

Är det ljuft att sköljas under sorl och sus af en klangfull böljas gång till dödens hus?

Är det skönt att drunkna i en hafsvågs famn, är för alla sjunkna djupt i djup en hamn,

där för brott och ånger, hvilka stormat vildt, ljuda sorgens sånger sonande och mildt?

Men hvem vågar språnget, fast ens lif är ödt, fast ens hopp är gånget från en värld, som dött,

dött, där ögat skådar, dött, där örat hör, och fast allt bebådar att du ändå dör?

I Daphne.

—

I.

Och nu är jag led vid att tygla och trycka i stoftet mitt otama galna begär, och nu vill jag famna all vanvettets lycka och allt som af jorden och köttet är.

Och nu vill jag smaka de drufvorna lömska, som döfva min sorg och förnya mitt kval, nepenthe, nepenthe, den söfvande glömska, som guden kredensar i Daphnes dal.

II.

Vattnet från femtio kullar dansar i hundrade bäckar, forsar och väller och rullar fram under myrtenhäckar, lyser likt mörka metaller kyligt i månljus och faller svalt ned i dalen, där floden går, marmorvillorna blänka, marmorbrunnarna stänka silfver i glittrande skurar, facklorna svärma kring templets murar, där under kopprade hvalfvet Apollon står.

Centurioner och legionärer, världsherraväldets soldater, svirare sammanblåsta vida ifrån och i tusental, unga hellener med fria vårdslösa, gäckande later tumla med Asiens hetärer öppet sin last genom Daphnes dal. Kristna från Antiochia synda i hemliga kamrar, medan i hjärtana hamrar ånger, som tvärt genom låsta dörrar sin ingång stal.

Hän genom tempelhallar, ned öfver tempeltrappor, kastande togor och kappor stormar den rusiga hopen. Högt i en lund bland de hvite Phallosbilderna skallar rop, som bland kullarna dör: Eros, o hör! Aphrodite, lyss till de bedjande ropen, hör våra böner, o hör! Låt oss omfamnade blandas, låt oss förenade andas alla med alla och man med kvinna, kvinnor med kvinnor och män med män, låt oss i famntag förbrinna, låt oss förbrinnande renas, låt oss omfamnade enas saligt med Kosmos igen!

III.

Jag ville jag vore en tiger i språng till att fråssa och paras, när blodet åt hufvudet stiger och drifternas hungrande skaras vildt hetsande jakt mig för, så kampen en gång finge sluta emellan försaka och njuta, emellan jag vill och bör, så tanken och drömmen förbrunne och hälsan, den hälsan jag vunne som vinnes, när själen dör. Kom, druckna menad, låt oss tömma till dräggen, att lasterna glömma, all last mellan kvinna och man, så ödom med lustar, som domna, vår lifskraft, tills själarna somna, vårt öde, vår sorg att fullkomna, omfamnade tätt af hvarann!

Herran steg öfver Korasan.

Herran steg öfver Korasan, Herran, Herran, den siste och förste, het går han fram på sin vredes ban, väldig han vandrar i öknen, hans ljungeld lyser i töcknen, allting förgås, där hans öga ser, den som är hungrig, han hungre mer, den som är törstig, han törste!

Riken han reser mot riken opp och städer han välter mot städer, jorden föröds, där han träder, markerna flås, där hans sulor skrapa, branterna flängas, bergen sprängas, klipporna remna och djupen gapa, floderna vräkas i nya lopp.

Min själ var en mäktig stad af sten, där folket en bolande festens natt drog fram under skrän af hesa skratt vid åskans dunder och ljungeldssken. Och däst och trind jag satt som ett beläte på templets altarsäte, och midt emot satt Astaroth med buken stind af horiskt innanmäte.

Och kvinnor med skrikande öppna gap och män, som spydde af dryckenskap, i skock drogo in med blomst och bloss, och rundt om offerflamman de lade sig ned tillsamman att bola till ljuflig lukt för oss.

Jag sade: »jag är Belial, med kvinnor vill jag vältra mig och vara ett djur evinnerlig, och dricka och skända till tidens ända jag alltid vill och skall!»

Då skedde i templet med ljungeldsknall en röst som sade: fall! Och vid att domen knappt var sagd min stad låg platt på jorden lagd, och hän i den väldiga tempelhall, som skallat till ära för Belial af sjungande, dansande kvinnors ras, i öken och natt och sand, som rök, schakalen strök att finna kvinnoas.

Jag låg i en hög af sten och grus och bad genom mörker och helvetsbrus till Gud i feg förfäran: »o, Herre, din hand är stark och bråd, o, Herre, din är äran, håll upp att slå, gif nåd!»

Då skallade åskan och stormen tjöt, och stämman röt: »förbannade, vik hädan, till eld och kval i Hinnoms dal, där ingen slipper dädan!» Då höjde jag mig genom grus och sand och reste mig upp att skaka i hat min hand, förbannande tillbaka:

»Du själf har gjort mig till Belial, du själf har skapat världen all och ondt och godt i mig och allt, och har du eld för ondt befallt, så vräk dig själf i Hinnom att vi tillsammans brinnom!»

Drömmar i Hades.

I.

Än, fastän dvalan betyngde min hjärna låg jag och grubblade vidöppet vaken, såg jag, hur ljusflamman andades matt, såg, hur hon flämtade långt ned i staken, fladdrade, slocknade, såg, hur en stjärna glimtade svagt genom rymdens natt.

Månen sken in, men dess kyliga skimmer tycktes mig likna den elmseld, som blossar öfver en mast, när det kvällas på haf, lysvedens ljus eller lyktmän på mossar eller det sken, som ens öga förnimmer flyktigt en sensommarnatt på en graf.

Luften mig tycktes lik jord, som förtunnats, vidgats och blifvit ett stoff, som kan andas, skumt och af skymtande syner fullt, skugga och glimt, som förenas och blandas, grafkummelljus af den art, som förkunnats fordom i sagor om trolldomskult.

Skumma gestalter jag såg i det vida, hvilande rader af somnade släkten, bidande än i förhoppning och tro solen och dagen och morgonväkten, slumrande stilla och sida vid sida, hvarf öfver hvarf i en dödsdröms ro.

Doft som när hafven skvalpa och svalla hörde jag sorl af de multnades röster, mörka som klang af en harpossträng, hörde dem skölja från väster till öster, fråga och svara, stiga och falla, vandra som böljor i svall till min säng.

II.

Knappt med tydlig tanke ljödo rytm och takt, men i allt förnam jag gömdt och innelagdt allt, hvad själfullt anas, allt, hvad djupt förstås i det minsta ord, som i en suck förgås.

När min kloka tanke, kylande och torr, gaf sin form åt ljuden, blef det skorr, greps af ve hvar ädel dödens drömgestalt, gick en kramp, en smärtans ryckning genom allt, blef det Hades ljufvast drömt af död och natt till en kantig versrad, tungt i meter satt.

III.

Bruset af Albions harpa, sorlet af sång på norröna, Beowulfs tider och Fingals hörde och såg och förnam jag skymta och ljuda i Hades dunkelt och underligt sköna.

Anglernas fabler om kungar, danernas häxande galder, gælernas tungsinta dystra sägner om Merlin och Gral fyllde mitt öra med ton af hedna och forntida skalder.

Halfkristen gnostisk magi, som fjärran ur Östern stammar, völvornas kvad och druidisk visdom, som sökt i de dolda djupen de vises sten, fyllde med syner min kammar.

IV.

Jag såg en sofvandes höjda haka, det svarta skägget låg ungt och vekt vid silfverkanten af tröjans halsrand omkring ett anlete stolt och blekt.

Jag såg en sångares vemodspanna, det mörka håret i ädelt fall, den manligt svärmiska sorgsna läppen, som kanske sjöng i kung Arthurs hall.

Jag såg hans dödsdystra ögon öppnas att söka någon, han aldrig fann, de slötos åter, och i detsamma den syn, som skymtat i luft förrann.

Men länge hörde jag mjukt melodiskt hans tanke tala sitt mörka tal, sin halftutslocknade sångarsaga från någon wälsk eller anglisk dal.

»Har jag ej älskat någon en som var huld och vän, sof jag och drömde jag, låg jag ej emot kvinnoknän, medan den mörkröda solen sjönk bakom ekar hän.

Gaf hon mig ej en brudnatt firad i stjärnesken, öfver oss gungade lummigt kronorna gren öfver gren, vind var i vide, och viken slog mellan säf och sten.

Allt hon mig gaf, sin makes gyllene konungaked, medan hon smekte mitt hufvud, mildt kring mitt hår hon vred, gaf mig sin själ och för min skull bröt hon sin heliga ed.

Länge vi drucko i lön med ögat af tårar vått eller med svårmodslöje kärlek i ondt och godt, kärlek i synd och lycka, kärlek i lust och brott.

Hörde jag nyss, att munkens röst i mitt öra ljöd: lifvet är skönt att se till, kärlekens kind är röd, nu har din älskade hvitnat, nu är Osviva död.

Nu skall Osviva sofva länge i slummer sval, sömnen och drömmen och döden var hennes eget val, aldrig hon ångrade, aldrig går hon till himmelens sal.

Munk, det är sång och sägner, munk, det är völvors kvad, att, när den sista hösten fällt sina sista blad, skall en befriare draga genom de dödas stad.

Hafva väl åldrar susat öfver min själ sen då? Då är väl dagen inne, snart skall väl slaget stå, skall väl befriarens ande stark genom väldena gå!»

Som haf i svallning, när vinden kommer, som våg i vandring gick suset fram af dagens aning i Hadesnatten fördold och hemlig och undersam.

Men åter sjönk den i djupets mörker, där förd af drömmen min tanke sam, och åter steg den och kom tillbaka och syner såg jag och ord förnam.

Och öfver anleten stundom föll det en glimt af klarare ljus än förr, men ännu svagt som en månestrimma från lifvets natt genom dödens dörr.

Sagan om Gral.

Efter en dvala med hemska och skakande syner och röster och tvifvelskval halft som i sofvande, halft som i

vakande, drömde jag sagan om Gral.

Gral är allt varandes hopp och hugsvalan, Gral är juvelen med underligt sken, siad är Gral af Sibyllan och Valan, Gral är de vises sten.

Fordom ett kärl af smaragd, som har flutit öfver i urtid af lifvets vin, nu kring sin dryck har det helt sig slutit, vinet är vordet rubin.

Gral är smaragd och rubin och han hyser kraft af de två i sitt väsens glöd, grönt, det är hoppet, men kärleken lyser skimrande gnistrande röd.

Kraft suger Gral ifrån nedan och ofvan, han bringar enhet åt allt, som är delt, han har den frälsande läkande gåfvan, allt, som är bräckt, gör han helt.

Synd signar han till det luttrande saltet, hvilket kan rena till bragd ett brott,

han kastar skönhetens ljus öfver Alltet, han gör det onda till godt.

Högt genom himmelens glänsande hallar, långt genom dödsrikets skumtgråa dal, djupt genom Hyle, där djurtjutet skallar, sökes den helige Gral.

Finns han däruppe i renhetens riken, högt, dit den helgade trånaden går, eller i djup, dit på himlen besviken tanken förtviflande når?

Ingen det vet, men han finnes och formas åter till kalk efter spådomens ord en gång, när himlar och helveten stormas djärft af en man från vår jord.

Den, som går ned genom Hades, att väcka sofvarnes mörker med ljusets bud, den, som går ned genom Hyle, att släcka hatarnes tjutande hat mot Gud.

Den, som är älskad af Gud som af Satan, den, som har Gud liksom Satan kär, den, som går fram öfver Vintergatan, följd af all helvetets här,

kufvande himmelens hat mot de dömda med de förbannades kärleksbragd, han är den rätte, som finner det gömda vin i dess kärl af smaragd.

Trotsarn i kärlek, den starke, som mätte guddom och mandom och helvetesfall,

famnande alla, han är den rätte hjälten, som komma skall.

Så att besvärja mitt lidandes makter, så att hugsvala och göra mig väl tankarne sjöngo i rytmiska takter sagan om Gral för min själ.

Aningar.

Stundom en skymt som af dagens gryende morgonstrimma flyktigt att snart förgå lyste sig väg genom dunklet, tankar, som just börjat morgnas hörde jag tala så:

»Kommer han, nalkas han, är han stigen ur moderskötet, ström af hans närhet käns, leker han, växer han, går han fram som en yngling med gifmild blick lik en älskande väns?

Ler han? Ett friare löje log icke gratiernas älskling öfver de vises Athén, aldrig en gudarnes gunstling ystrare krossade gudars hermer mot tempelsten.

Aldrig en fri ung heros glädtig som han och lycklig druckit vid lundkylig brunn vatten med lesbisk drufmust, kysst en kredensande flickas kärleksförtörstande mun.

Är han en sångare? Orfeus aldrig som han lät susa skönhet i skogars löf, lefvande ton lät dallra fram genom hårda klippan, stum, tungt sluten och döf,

Aldrig behag lät bölja ängarnes betande hjordar hän genom lif och lem, kom att lycksaliga ljuda människors klingande sinnen högt mot Elysiens hem.

Är han en krigare? Indus är ingen gräns för hans härtåg, ländernas gräns är ej hans, vidare välde väl vinner han än det fordom af Ammons son öfver folken vanns.

Trotsig och glad skall han strida, ädelmodig och vänsäll bruka sin segers makt, länge i godhet råda öfver hvart älskadt land, som blef honom underlagdt.

En flik af framtiden.

Solen går mot Eden Eden är den stjärna, dit den ljusa leden solens vandring för, jorden följer gärna solens gång i spåren, se, nu nalkas våren, se, hur vintern dör.

Känn, hur lifvet sprides, känn, hur kraften välter hinderna till sides, som oss fjärran band, sekelisen smälter i den höga norden, nu styr sakta jorden hem till Edens land.

Känn, hur ethervågen undansköljde allt, som fult och lågt I sågen i ert nakna kön, se hur hvar gestalt, som tungt i krankhet böjt sig, rätat ut och höjt sig ung och stark och skön.

Väl, så kasten dräktens fega blygdomhöljen inför sommarfläktens lek, som smeker huldt, det I ängsligt döljen som ett skamfullt anadt lytes form är danadt ädelt oskuldsfullt.

Kyss hvar gratiekindad flicka dig behagar, kysst och armomlindad, häfdad i din famn, fri från band och lagar, hvaraf slafvar skrämmas, skall hon icke skämmas af sitt modersnamn.

Vill du guldskatt vinna, väl så samla skatten, se ditt guld skall rinna rikligt ur din hand som ett gyllne vatten, sig i solsken byta och med ljus omflyta allt din kärleks land.

Vill du makt och ära, vill du krans och spira, allt din själ kan bära sök och välj och vinn, kransen skall du vira om ditt hår att sira makten af den spira, du har valt till din.

Följ hvar trotsig drift du följde förr i fruktan fritt som lagens skrift du såge sagd däri, synd och skuld och tuktan äro nu förgångna, all den fordom fångna lifvets kraft är fri.

Hvarje dryck i mulen fordomtid du njutit som en glädje stulen från en pliktens dag, när en lag du brutit att en lycka fånga, drick den ut i långa djupa fulla drag.